

Kurumsal Arşivler Yaratmak

Stephen Pinfield

- “Kurumsal arşivler” nedir?
- Onları niçin kurmalıyız?
- Onlar nasıl kurulurlar?

- ‘E-baskı arşivleri’
- ‘Açık arşivler’
- ‘Kişisel arşivleme’
- ‘Kurumsal arşivler’

'E-baskı arşivleri'

- 'E-baskı' = araştırma belgeleri ve diğer benzer çıktıların elektronik versiyonu
- 'E-baskı arşivleri' = bu materyallerin çevrimiçi arşivleri
- İçerebilir:
  - 'ön baskılar' (hakem öncesi makaleler)
  - 'son-baskı' (hakem sonrası makaleler)
  - konferans makaleleri
  - kitap bölümleri
  - raporlar
  - vb.

'Açık arşivler'

- 'Açık' = serbestçe erişilebilir, 'açık erişim', ve/veya
- 'Açık' = karşılıklı işlerlik – Açık Arşiv Girişimi (OAI)*:
  - “içeriği hızlı yayımlamayı kolaylaştırmak amacıyla geliştirir ve karşılıklı işlerlik standartlarını destekler.”
  - OAI Üstveri Hasatlama Protokolü
    - Üstveri'nin farklı arşivlerden hasatlamaya ve aranabilir veritabanlarında biraraya toplanmasına izin verir
  - evrensel bir sanal araştırma arşivi için potansiyel yaratır

* <http://www.openarchives.org>

'Kişisel arşivleme'

- 'Yazar kişisel arşivi'
“...elektronik erişimde sıklıkla başvurulan bir şemsiye terimi, yayıncı aracılığı olmaksızın, yazarın sağladığı araştırma.”*
- 'Kurum kişisel arşivi'
Kurumlar makaleleri yazar adına yerleştirebilir.

* Raym Crow *The case for institutional repositories: a SPARC position paper.* 2002. Draft.

- arXiv
  - Fizik, Matematik, Bilgisayar Bilimleri
  - Ön-baskı ve son baskılar
- CogPrints
  - Bilişsel Bilim
  - Ön-baskı ve son baskılar
- RePec
  - Ekonomi
  - Çalışma belgeleri
- Merkezileştirilmiş konu temelli arşivler

- Amaç: e-baskı kullanımını daha genişleterek teşvik etmek

Kurumlar :

- arşiv girişimlerini sübvansedecek kaynaklara
- arşivi desteklemek için teknik/organizasyon altyapılarına
- içeriği yayma merakına sahiptir.

'Kurumsal arşivler'

- Kurumsal arşivler: “Bir kurumun fikir ürünlerini saklayan ve erişimi sağlayan sayısal koleksiyonlardır.”*
- ‘Arşiv’ kelimesinin anlamı değişiyor
- Mevcut e-baskıdan daha fazlası mı?

* Raym Crow *The case for institutional repositories: a SPARC position paper*. 2002. Draft.

Niçin kurumsal e-baskı arşivleri?

- Genel durum
  - bilimsel yayımcılıkta yapısal sorunlar
  - e-baskı arşivler, mümkün bir çözüm
- Faydalar
  - araştırmacılar için
  - kurumlar için
  - araştırma toplumu için

Bilimsel yayıncılıkta yapısal sorunlar

- ‘Etkili engeller’
  - yazarlar içeriklerini uzağa verir ve gelir değil arşiv etkisi isterler.
  - araştırmayı geniş ölçüde yayma isteği
  - *fakat* yayıncılar aboneliklere dayanan dolaşımı sınırlamak istiyorlar.
- ‘Erişim engelleri’
  - araştırmacılar literatüre kolay erişim istiyorlar.
  - *fakat* pek çok araştırmacı literatürün çoğuna kolay erişemez.

Araştırmacı için faydaları

- Geniş yayma
    - Kolay eriřilir belgeler
    - Daha fazla atıf alma
  - Hızlı yayma
  - Erişim kolaylığı
  - Çapraz-aranabilir
  - Deđeri arttırılmış hizmetler
    - belgelerin okunma miktarını sayar.
    - yayın listeleri kiřiselleřtirilebilir.
    - atıf analizi yapar.
- } etkili engelleri azaltma
- } erişim engellerini azaltma

- **Kurumlar için**
  - kurumun profil ve prestijini arttırma
  - kurum bilgi varlıklarını yönetme
  - yetkilendirme / performans yönetimi
örn. RAE
  - uzun vadeli tasarruflar
- **Araştırma toplumu için**
  - iletişim sürecini 'serbest bırak'
  - gereksiz kopyalamadan kurtul

Ortak endişeler

- Endişeler:
  - Kalite kontrol - özellikle gözden geçirmeyi dikkatli yapma
  - IPR – özellikle telif hakkı
  - Denenmiş ve test edilmiş mevcut durumu sarsmak
  - İş yükü
- Cevaplar:
  - Kurumsal arşivler statüko yayımlamayı tamamlar
  - IPR e yardım ve tavsiyeler
  - Yönetime yardım: 'kütüphane iş yapacak'

- İlk olarak açık kodlu kurulum
- E-prints.org yazılımı*
  - Üstünlükleri:
    - bedava
    - kurulumu diğerlerine göre açık
    - kolayca ayarlanabilir
    - yönetmek için basit işlemler
    - özelleştirilebilir web arayüzü
    - kullanıcı için, arama ve okuma kolay
    - OAI uyumlu
  - Dezavantajları:
    - Esnek değil – temel iş akışını değiştirmek zor
    - Uzun-soluklu kişisel-arşiv süreci

* <http://www.eprints.org>

- **Doküman tipi**
  - ön-baskılar x. son-baskılar
  - yazarlar: personel, öğrenciler, diğerleri?
- **Dokuman formatı**
  - HTML, PDF, Postscript, RTF, ASCII, vb
- **Sayısal koruma politikası**
- **Sunuş yöntemleri**
  - aracılık edilen / DIY?
  - dosya formatı dönüştürme, e-baskı birikimi, üstveri yaratma
- **Yazar izin ve lisans koşulları**
  - telif hakkı ifadesi
  - yayıncının telif hakkı koşullarına itaatı
- **Üstveri kalite standartları**
  - kendi yaratılan üst veri
  - üstveri özellik ve görülebilirlik

- Fiyatlar düşmeye başladı
    - donanım
    - yazılım (eprints.org bedava)
    - yerleştirme
    - politikalar ve yöntemler
  - Orta vadede fiyatlar yükseliyor
    - savunma – içerik artıyor
    - destek
    - sunuşa aracılık
  - Kayda değer fiyatlandırma devam ediyor
    - üstveri yaratma / arttırma
    - saklama
- Personel zamanı**

- Başlatan: CURL
- Ortaklar: Nottingham (rehber), Edinburgh, Glasgow, Leeds, Oxford, Sheffield, British Library, York
- Süre: 3 yıl, 2002 yazı – 2005 yazı
- Finanse eden: JISC (FAIR program)
- Amaçlar:
  - OAI'ne uygun 6 kurumsal arşiv kurmak
  - e-baskı koleksiyonlarını yerleştirmek ve sürdürmek için çıkış yolları araştırmak
  - kabul görmüş standartlar ve içeriklerini yaymak için servis sağlayıcılar ile çalışmak
  - OAIIS-uyumlu sayısal korumayı araştırmak
  - bir e-baskı veri sağlayıcısı danışmanlık servisi kurmak
  - bilimsel sonuçları ve savunma materyallerini yaymak

- İlk olarak OAI-Uyumlu açık kodlu bir e-baskı arşivi kurun.
- Arşivler koleksiyon politikalarına ihtiyaç duyarlar.
- Yönetim kuruluna araştırmacıları alma meydan okumaların en büyüğüdür.

Bu sunum SHERPA'nın
http://www.sherpa.ac.uk/documents/SP_jisc-cni_020626.ppt
adresinden alınarak
ANKOS Açık Erişim ve Kurumsal Arşivler Çalışma Grubu
tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Bu çeviri daha önce herhangi bir
yerde yayınlanmamıştır.

Stephen.Pinfield@Nottingham.ac.uk